

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्यात ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाची धोरण निश्चिती, अंमलबजावणी व संनियंत्रण यासाठी राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची (State Water & Sanitation Mission) स्थापना..

### महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय, क्र. ग्रापाधो-१११०/ प्र.क्र.१७५(ब)/पापु-०७

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक: १० फेब्रुवारी, २०११

### वाचा :-

- १) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. ग्रापापु-१००४/ प्र.क्र. ४७/ पापु-०७, दि. २ एप्रिल, २००४
- २) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र. ग्रापाधो-११०९/प्र.क्र. १७५/ पापु-०७, दि. १० नोव्हेंबर, २००९.
- ३) संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० (१८६० चा अधिनियम २१) खाली सहाय्यक संस्था निबंधक, मुंबई यांचे नोंदणी प्रमाणपत्र क्र. महाराष्ट्र राज्य, मुंबई ३९८/२०१०/ जीबीबीएसडी, दि. १० फेब्रुवारी, २०१०.

### प्रस्तावना :-

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी, केंद्र शासनाने सन २००८ मध्ये नव्याने मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. राज्य शासनाने दि. १ एप्रिल, २००९ पासून या मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची अंमलबजावणी राज्यात सुरु केलेली आहे.

२. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची राज्यात अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य स्तरावर मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशन ही संस्था निर्माण करून ती संस्था नोंदणी कायद्याखाली नोंदविणे अभिप्रेत होते. राज्य शासनाने यापूर्वी केंद्र पुरस्कृत स्वजलधारा कार्यक्रमाच्या संनियंत्रणासाठी व धोरणात्मक बाबींसाठी राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची स्थापना संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये केली होती. मात्र, या संस्थेची नोंदणी कायद्याखाली नोंदणी करण्यात आलेली नव्हती.

३. केंद्र शासनाच्या नव्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेवून वरीलप्रमाणे स्थापन केलेल्या राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची व्याप्ती वाढविणे, तिच्या कार्यक्षमता व जबाबदाऱ्या निश्चित करणे तसेच तिची संस्था नोंदणी कायद्याखाली नोंदणी करणे देखील गरजेचे होते. त्यानुसार राज्य शासनाने राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची संस्था नोंदणी

अधिनियम १८६० खाली नोंदणी करण्याचा निर्णय संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये घेतला. तर संदर्भ क्र. ३ येथील नोंदणी प्रमाणपत्राद्वारे राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनच्या नोंदणीची प्रक्रिया पूर्ण केलेली आहे.

४. संस्था नोंदणी कायद्याखाली नोंदणीकृत केलेल्या राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनकडून राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार धोरण निश्चिती व संनियंत्रण करण्यासाठी तिची रचना, उद्देश, कार्यपध्दती व अधिकार निश्चित करण्यात आलेले आहेत. त्यास अनुसरून राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची रचना, कार्यकक्षा व उद्दीष्ट या बाबी संबंधितांच्या निदर्शनास आणून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

### शासन निर्णय :-

केंद्र पुरस्कृत स्वजलधारा योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनच्या (State Water & Sanitation Mission) रचना, कार्ये व उद्दीष्टांमध्ये केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांच्या अनुषंगाने आवश्यक ते बदल करून तिची ध्येय, उद्दीष्टे व कार्ये, शिखर समिती तसेच कार्यकारी समितीच्या रचना व कार्यकक्षा खालील प्रमाणे सुधारित करण्यात आलेल्या येते.

२. राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे विहित करण्यात आलेली आहेत :-

२.१ राज्यातील ग्रामीण व नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी केंद्र व राज्य शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार धोरण निश्चित करणे.

२.२ पाणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमाशी निगडीत राज्य शासनाचे विविध प्रशासकीय विभाग व अंमलबजावणीतील सहाय्यकारी संस्था यामध्ये समन्वय ठेवणे.

२.३ कार्यक्रमाच्या परिणामकारक अंमलबजावणीस गती देण्यासाठी व तो एकाल्मिकरित्या राबविण्यासाठी योग्य ती कार्यात्मक लवचिकता असलेल्या घोरणाची आखणी करणे.

२.४ पाणी पुरवठा, स्वच्छता व सहाय्यकारी संस्था (WSSO) व राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समिती (SLSC) यांच्या कामकाजाचा आढावा घेणे.

३. राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाचे राज्यस्तरावरील संचालन, निधी वितरण, मार्गदर्शन, संनियंत्रण ही अपेक्षित कर्तव्ये व जबाबदा-या पार पाडण्यासाठी, राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनमध्ये राज्य शिखर समिती (Governing committee) व कार्यकारी समिती (Executive committee) पुढीलप्रमाणे गठीत करण्यास शासन मान्यता देत आहे :-

### ३.१ राज्य शिखर समिती

(अ) राज्य शिखर समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल :-

(१) मा. मुख्य सचिव	-	अध्यक्ष
(२) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	-	सदस्य सचिव
(३) सचिव, वित्त विभाग	-	सदस्य
(४) सचिव, नियोजन विभाग	-	सदस्य
(५) सचिव, नगर विकास विभाग	-	सदस्य
(६) सचिव, ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग	-	सदस्य
(७) सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग	-	सदस्य
(८) सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	-	सदस्य
(९) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क	-	सदस्य
(१०) सचिव, पर्यावरण विभाग	-	सदस्य
(११) उप सचिव/ सह सचिव (पापु-७)	-	खजिनदार
(१२) केंद्र शासनाच्या पाणी पुरवठा विभागाचा प्रतिनिधी	-	सदस्य
(१३) शासन नियुक्त पाणी पुरवठा व स्वच्छता क्षेत्रातील २ तज्ञ	-	सदस्य

(ब) राज्य शिखर समितीची कार्यकक्षा व अधिकार पुढील प्रमाणे असतील :-

- (१) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाबाबत धोरणात्मक मार्गदर्शन करणे.
- (२) केंद्र शासन अथवा बाह्य सहाय्यीत संस्थांकडून पुर्णतः अथवा अंशतः अर्थसहाय्यीत ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता क्षेत्रातील योजना विचारात घेणे व धोरणात्मक बाबी मंजूर करणे.
- (३) पाणी पुरवठा व स्वच्छतेच्या विशेष प्रकल्पांसह सर्व बाबींचे संयोगीकरण (convergence) करणे.
- (४) राज्य शासनाचे विविध विभाग व या कार्यक्रमातील बाबींशी संबंधित भागीदारांमध्ये समन्वय साधणे.
- (५) पाणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमाचे भौतिक व आर्थिक व्यवस्थापन आणि प्रगतीचे मुल्यमापन व संनियंत्रण करणे.
- (६) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या बांधकामाच्या गुणवत्तेचे स्वतंत्रपणे प्रमाणीकरण करण्याची व्यवस्था करणे.
- (७) पाणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमासाठी माहिती, शिक्षण, व संवाद आणि क्षमता बांधणी कार्यक्रमांना एकत्रित करून संचालित करणे. ८/२३/०७
- (८) पाणी पुरवठा, स्वच्छता व सहाय्यकारी संस्था व राज्यस्तरीय योजना मंजूरी समितीच्या कामकाजाचा आढावा घेणे.

(क) राज्य शिखर समितीच्या बैठका

राज्य शिखर समितीची बैठक दर सहा महिन्यांनी व आवश्यकतेनुसार घेण्यात यावी.

### ३.२ कार्यकारी समिती

(अ) राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनअंतर्गत राज्य शिखर समितीस सहाय्य करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यकारी समिती असेल :

(१) सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	-	अध्यक्ष
(२)सह सचिव/ उप सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	-	सदस्य सचिव
(३) व्यवस्थापकीय संचालक, पाणी पुरवठा, स्वच्छता व सहाय्यकारी संस्था	-	सदस्य
(४) संचालक, मूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	-	सदस्य
(५) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	-	सदस्य
(६) उपसंचालक, माहिती व जनसंपर्क	-	सदस्य
(७) मुख्य अभियंता व सह सचिव, पा.पु.व स्व.वि.	-	सदस्य
(८) उप सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	-	सदस्य
(९) उप सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग	-	सदस्य
(१०) उप सचिव, सामाजिक न्याय विभाग	-	सदस्य
(११) उप सचिव, नियोजन विभाग	-	सदस्य
(१२) उप सचिव, वित्त विभाग	-	सदस्य
(१३) उप सचिव (पं.रा.), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग-	-	सदस्य
(१४) पाणी पुरवठा, ग्राम विकास, सामूहिक आरोग्य, स्वच्छता - सामुदायिक संघटना, प्रसार माध्यमे व सेवाभावी संस्था अशा क्षेत्रातील तज्ञ (६)	-	सदस्य स्वीकृत सदस्य


### (ब) कार्यकारी समितीची कार्यकक्षा पुढील प्रमाणे असेल :-

- (१) ही समिती राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनची कार्यकारी स्वरूपाची समिती असेल.
- (२) मिशनच्या राज्य शिखर समितीला सहाय्य करणे व सल्ला देणे
- (३) राज्य पाणी पुरवठा, स्वच्छता व सहाय्यकारी संस्थेच्या पदासाठी नियम, अर्हता, अनुभव निश्चित करणे व त्यानुसार प्रशासकीय आणि तांत्रिक अधिकारी / कर्मचारी वर्गाची निवड करून नियुक्ती करणे.
- (४) मिशनच्या आर्थिक परिस्थितीवर नियंत्रण ठेवून तिचे कामकाज सुरळीतपणे पार पाडण्यासाठी आवश्यक त्या सर्व भौतिक व आर्थिक उपाययोजना करणे.
- (५) मिशनची कर्तव्ये/ प्रकल्प पार पाडण्यासाठी तसेच कार्याचे मुल्यमापन करण्यासाठी प्रसंगी मिशन बाहेरील तज्ञांचे पॅनल तयार करणे, त्यांचेकडून मिशनचे कालबद्ध मुल्यमापन करून घेणे.
- (६) शिखर समितीकडून प्रत्यायोजित अधिकारांप्रमाणे अंमलबजावणी करणे.

(क) कार्यकारी समितीची बैठक :

- प्रत्येक चारमाहीमध्ये किमान एक बैठक घेण्यात येईल.  
४. हे आदेश राज्य पाणी पुरवठा व स्वच्छता मिशनच्या दि.१६ जुलै,२०१० रोजीच्या बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
५. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेब साईट [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) वर टाकण्यात आला असून, त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०११०२११२१०३३५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

  
(प्राजक्ता लवंगार-बर्मा)  
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- ना.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव,  
ना.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,  
ना.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव  
ना.मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,  
ना.राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव  
ना.अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व)  
ना. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय मुंबई  
विभागीय आयुक्त (सर्व)  
सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई  
संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे  
सर्व जिल्हाधिकारी,  
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद  
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,  
सर्व अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण  
सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद  
महालेखापाल, महाराष्ट्र -१ मुंबई (लेखा परिक्षा)  
महालेखापाल, महाराष्ट्र -१ मुंबई (लेखा व अनुज्ञेयता)

- महालेखापाल, महाराष्ट्र -२ नागपूर (लेखा परिक्षा)  
महालेखापाल, महाराष्ट्र -२ नागपूर (लेखा व अनुज्ञेयता)  
मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई  
उप मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नाशिक,  
पुणे, औरंगाबाद, अमरावती व नागपूर  
सर्व प्रादेशिक मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण  
सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा  
सर्व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा  
सर्व कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण  
सर्व तहसीलदार  
सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती  
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई  
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,  
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई  
मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग,  
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासने  
निवडनस्ती, कार्यासन क्रमांक पापु-०४.